رواق

ویژه فرهنگ و معارف رضوی
| سال چهارم | ویژه نامه ۹۰۴ |

پیام تسلیت تولیت آستان قدس رضوی به سید حسن نصرالله

۲

حجت‌الاسلام مهدی شجاع در گفت‌وگو با قدس:

شهید آیت‌الله رئیسی توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های قرآنی حرم مطهر رضوی داشتند

۲

جهان، حیرت‌زده قدردانی مردم ایران از مسئولان خدومشان است

۳

حجت الاسلام انصاریان:

چگونه عاشق عبادت شویم؟

۳

نوشتاری از حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا عابدینی، استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم

خدمت به مردم، نردبانی برای شهادت

۳

سیدمرتضی فاطمیان - آستان‌نیوز

زائران اردوزبان هم مانند همه زائران این حرم و بارگاه آداب و رسوم مخصوصی برای زیارت دارند

رفت و برگشت با دست پر

برایشان رسیدن به این گوشه از ایران، بر سفر اروپا، آسیا و... مقدم است. آن دمی که سوار بر اتوبوس‌های دوطبقه و رنگ‌ورو رفته پنجاب یا کشمیر می‌شوند و راه مرز ایران را در پیش می‌گیرند، چشمانشان برقی می‌زند به درخشش گنبد طلای امام رضا(ع). آن‌ها کیلومترها راه را می‌پیمایند به شوق زیارت امام هشتم شیعیان(ع). زائرانی با لباس‌های زیبای سوزن‌دوزی یا رنگارنگ شاد را می‌توان در خیابان‌های منتهی به بارگاه منور حضرت رضا(ع) دید، میهمانان عزیز اردوزبانی که خود را از هندوستان و پاکستان به مشهدالرضا(ع) می‌رسانند. سالانه بیش از ۵۰۰هزار زائر اردوزبان میهمان مشهدی‌ها می‌شوند ...

۲

سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی، برنامه‌ای متفاوت که از نفایس گنجینه رضوی می گوید

به همت سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی تاکنون بیش از ۲۰۰ رویداد با عنوان «برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی» با هدف معرفی آثار ارزشمند گنجینه رضوی به جهانیان در جوار مضجع شریف حضرت رضا(ع) برگزار شده است؛ برنامه‌ای اثرگذار که مراکز علمی و فرهنگی خارج از این آستان مقدس در مشهد و حتی شهرهای دیگر کشور نیز میزبان برپایی آن شدند.

به گزارش آستان نیوز، گنجینه رضوی همچون معدنی است که بخش‌هایی از آن هنوز کشف نشده است. بدین ترتیب به ابتکار حجت‌الاسلام والمسلمین سید جلال حسینی؛ رئیس این سازمان، برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی به عنوان رویدادی فاخر در راستای کشف بخشی از این آثار و فراوری بخش دیگری از آن‌ها در این سازمان طراحی شد.

اسفند ۱۳۹۷، نخستین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی با رونمایی از قرآن خطی نفیس اهدایی که قدمت آن به قرن یازده هجری قمری برمی‌گردد، برگزار شد. در سال‌های متمادی پس از آن نیز برگزاری این برنامه ادامه یافت. بی‌تردید یکی از مهم‌ترین دستاوردهای برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، کشف و معرفی نفایس گنجینه رضوی است؛ هر کدام از این آثار، ظرفیت‌های پژوهشی گسترده‌تری دارند، حتی این برنامه می‌تواند زمینه چاپ فاکسیمیله از آثار خطی و چاپ سنگی گنجینه رضوی توسط مراکز فعال فرهنگی یا برپایی نمایشگاه از آن‌ها را فراهم کند.

در برگزاری ۲۰۷ برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی تا پایان اردیبهشت ۱۴۰۳ نیز شاهد حضور چهره‌ها، کارشناسان و پژوهشگران بسیاری به عنوان سخنران بودیم تا جایی‌که نتیجه این سخنرانی‌ها به انتشار جلد اول کتاب «گنجینه رضوی؛ گزیده‌ای از سخنرانی‌های سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی» منتهی شده است.

خبر امروز

پیام تسلیت تولیت آستان قدس رضوی به سید حسن نصرالله

تولیت آستان قدس رضوی با صدور پیامی خطاب به سید حسن نصرالله، دبیرکل حزب‌الله لبنان، درگذشت والده سید مقاومت را به ایشان و بازماندگان تسلیت گفت. به گزارش آستان نیوز، متن پیام تسلیت حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مروی به این شرح است: بسم الله الرحمن الرحیم. حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدحسن نصرالله دبیرکل محترم حزب‌الله لبنان سلام علیکم. خبر درگذشت بانوی مؤمنه و پارسا، سرکار خانم «نهدیه صفی‌الدین» والده ارجمندتان موجب تألم و تأثر اینجانب گردید. بی‌تردید درایت، صلابت و اقتدار جناب عالی در زعامت حزب‌الله لبنان، دفاع از مظلومان و ایستادگی در برابر یزیدیان زمان و حمایت از آرمان فلسطین، ماحصل تربیت مادری روشن‌ضمیر، متدین و شجاع است. اینجانب در جوار مضجع شریف و نورانی حضرت ثامن‌الحجج علیه آلاف التحیه والثناء، ضمن عرض تسلیت فقدان آن مخدره مرحومه به جناب عالی و دیگر بازماندگان محترم، از درگاه ایزدمنان برای روح این بانوی ماجده، همنشینی با حضرت صدیقه کبری سلام‌الله علیها و برای بازماندگان محترم صبر و پاداش الهی مسئلت دارم. از درگاه حضرت باری تعالی طول عمر همراه با صحت و اقتدار برای جناب عالی مسئلت دارم.
احمد مروی - تولیت آستان قدس رضوی

نکته‌ها
دکتر رفیعی

۳ راه عاقبت به خیری در نامه امام صادق(ع)
امام صادق(ع) به یکی از دوستانشان نامه‌ای نوشتند؛ این نامه از مکتوبات امام صادق(ع) است و فرقش با حدیث این است حدیث را دیگران نقل می‌کنند اما نامه را خود امام نوشته‌اند. ایشان در آن نامه به دوستشان می‌نویسند: اگر می‌خواهید عاقبت به خیر شوید باید سه کار را انجام دهید. یک: نعمت‌های خدا را در معصیت صرف نکنید. مثلاً به شما گوش و چشم داده، در راه نگاه به نامحرم یا شنیدن غیبت صرف نکنید. حرفش آسان است اما عملش سخت است. دو: به حلم خداوند مغرور نشوید. خداوند ستار و حلیم است، می‌پوشاند اما شما به این کار خداوند مغرور نشوید. سه: اگر می‌خواهید عاقبت به خیر شوید به کسی که به ما منسوب است و ارادت دارد احترام بگذارید. اگر مداح است، چای بریز است، منبری، سادات یا شاعر است به او احترام کنید

لا تکلفوا فعل الخیر و جاهدوا نفوسکم علیه فان الشر مطبوع علیه الانسان

در کار خیر، خود را به زحمت اندازید و در این راه با هوا و هوس خود مبارزه کنید، زیرا طبیعت انسان به بدی تمایل دارد.

گفت‌وگو

حجت‌الاسلام مهدی شجاع در گفت‌وگو با قدس:

شهید آیت‌الله رئیسی توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های قرآنی حرم مطهر رضوی داشتند

آزیتا ذکا | ترویج معارف قرآنی و مکتب اهل‌بیت(ع) با بهره‌گیری از ظرفیت فرهنگی آستان قدس رضوی یکی از توصیه‌های هفت‌گانه رهبر معظم انقلاب در هفدهم اسفند سال ۱۳۹۴ در حکم انتصاب آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی به تولیت آستان قدس رضوی بود. خدمت شهادت‌گونه این خادم مخلص حضرت رضا(ع) روزنامه قدس را بر آن داشت گوشه‌ای از خدمات این خادم شهید را از بیان حجت‌الاسلام مهدی شجاع، رئیس پیشین اداره دارالقرآن الکریم آستان قدس رضوی به تصویر بکشد که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

شهادت آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی ضایعه جبران‌ناپذیری است که دل اقشار مختلف جامعه را به درد آورده است. خدمات شایان ایشان ما را بر آن داشت توجه و اهتمام ایشان را به قرآن و جامعه قرآنی که یکی از توصیه‌های هفت‌گانه رهبر معظم انقلاب در حکم انتصاب این شهید بزرگوار به مقام تولیت آستان قدس رضوی بود را از بیان شما بشنویم.

شهید آیت‌الله رئیسی معتقد بودند چون مشهد یک شهر قرآنی است باید ظرفیت‌های قرآنی در حرم مطهر امام رضا(ع) فعال بوده و در حوزه‌های کمی و کیفی توسعه یابد. بیش از هر کسی از حُسن توجه ایشان به قرآن و فعالیت‌های قرآنی اطلاع و آگاهی دارم و شهادت می‌دهم به اینکه واقعاً دغدغه جدی در حوزه فعالیت‌های قرآنی داشتند و بسیار هم حمایت می‌کردند. فعالیت‌های قرآنی در دوران تولیت مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی خوب پیش رفت و ادامه آن فعالیت‌ها با حمایت و پشتوانه شهید آیت‌الله رئیسی همراه بود و ایشان تأکید داشتند این فعالیت‌ها باید بیشتر شود. ایشان در گزارشی که در پایان مسئولیت خود در مقام تولیت آستان قدس رضوی به رهبر معظم انقلاب دادند، اشاره کرده بودند ما در بخش آموزش و محافل قرآنی رشد کمی و کیفی داشتیم و فعالیت‌هایمان هشت برابر شده است.

■ **این حمایت به چه شکلی بود؟**

حاج آقای رئیسی جایگاه ویژه‌ای برای قاری و تلاوت قرآن قائل بودند. در دوران تولیت ایشان، آمار قرآن‌آموزان به لحاظ کمی سه برابر شد. از لحاظ بودجه قرآنی دغدغه نداشتیم چون با عنایت ایشان بودجه‌های خوبی برای قرآن و فعالیت‌های قرآنی تأمین می‌شد و تأکید داشتند باید بودجه عرصه قرآنی خوب باشد تا فعالیت‌های قرآنی اُفت نکند. همچنین اگر یک استاد، قاری یا حافظ درخواستی داشت و به ایشان منتقل می‌کردیم، سریع قبول کرده و آن خواسته اجابت می‌شد.

■ **شهید آیت‌الله رئیسی در دوران تولیت خود چه نظری درباره انتخاب شما به عنوان ریاست اداره دارالقرآن الکریم حرم مطهر رضوی داشتند؟**

همیشه در زمان مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی از من به عنوان قاری در جلسات دفتر تولیت دعوت می‌شد تا تلاوت داشته باشم و تلاوت جلسه معارفه آقای رئیسی به عنوان تولیت آستان قدس رضوی نیز بر عهده من بود. خاطرم هست این شهید بزرگوار در آن جلسه بنده را مورد تفقد خود قرار دادند. در جلسات بعدی تولیت باز هم این دعوت برای تلاوت ادامه داشت و از این پس آقای رئیسی من را به فامیل صدا می‌زدند و بنده را تشویق ویژه می‌کردند.

زمانی که شهید آیت‌الله رئیسی به مقام تولیت آستان قدس رضوی نائل آمدند دارالقرآن الکریم با سرپرست اداره می‌شد. یک روز آقای رئیسی از دارالقرآن الکریم بازدید کردند و نکاتی به وی منتقل شد؛ ایشان در دیداری دوباره در جلسه تولیت به من گفتند: «شما که قاری قرآن هستید، دارالقرآن را فعال کنید». بعد هم از من دعوت کردند و جلسه‌ای برگزار شد و گفتند: «مادر نظر داریم شما مسئول دارالقرآن باشید و آنجا را مدیریت کنید. سوابق شما را خوانده‌ایم، جایگاه خوبی میان قاریان مشهد دارید؛ بنابراین نظر بنده این است شما ریاست این اداره را بر عهده بگیرید».

■ **رشد کمی و کیفی فعالیت‌های قرآنی حرم مطهر را در کجا می‌توانیم شاهد باشیم؟**

طرح آیات موضوعی برای بیان معارف قرآنی پیش از تلاوت قرآن اذان‌گاهی را خدمت آقای رئیسی بردیم که این طرح خیلی مورد توجه ایشان قرار گرفت و حمایت کردند و این کار انجام شد. اساتید معارف قرآنی دارالقرآن الکریم حرم مطهر رضوی پای کار آمدند و ۳۵۰ موضوع ملی و مذهبی را پیدا کردند تا زائران در طول سال بر اساس آیات مربوط، از تلاوت و بیان معارف قرآنی در وقت اذان‌های ظهر و مغرب بهره ببرند. من هم ظهرهای پنجشنبه این توفیق را دارم. الحمدلله الان نیز همان سنت حسنه‌ای که ایشان حمایت کردند در زمان تولیت حاج آقای مروی هم ادامه دارد.

■ **البته خود شهید آیت‌الله رئیسی در زمان تولیتشان بیان تفسیر را در حرم مطهر داشتند.**

درست است. ایشان شب‌های پنجشنبه تفسیر قرآن داشتند که ابتدا از شبستان‌های گوهرشاد شروع شد و بعد به رواق امام خمینی(ره) رسید. پیش از تفسیر ایشان، خودم یا یکی از قاریان تلاوت مجلسی داشتیم. همچنین در ماه مبارک رمضان هر روز ظهر در مسجد گوهرشاد بحث تفسیرشان بود و این نشان می‌دهد ایشان واقعاً شخصیت قرآنی بودند و مطالعات بسیار خوبی در حوزه معارف قرآن و کلام‌الله مجید داشتند که ایشان را تبدیل به شخصیت ویژه‌ای می‌کرد.

■ **خدمات ایشان در حوزه قرآنی با چه خاطره قشنگی برای شما همراه بوده است؟**

بهترین خاطره‌ام برمی‌گردد به زمانی که در اواخر سال ۱۳۹۶ با کمک برخی از خادمیاران قرآنی اهل کرمان با بیت‌الزهرا(س) حاج قاسم ارتباطی برقرار کردیم تا بتوانیم در آنجا محفل قرآنی برگزار کنیم. برای پیشنهاد این حرکت، خدمت آقای رئیسی رسیدیم و ایشان نیز اجازه دادند و ما یک کاروان قرآنی در دهه فاطمیه به بیت‌الزهرا(س) رفتیم. حاج قاسم یک ساعت روضه‌شان را به تأخیر انداختند و ما در آن یک ساعت محفل قرآنی داشتیم.

وقتی به سردار دل‌ها گفتیم از جوار حضرت رضا(ع) و از طرف آقای رئیسی آمده‌ایم، ایشان از شخصیت خدوم آیت‌الله رئیسی به نیکی یاد کردند. البته این محبت دوطرفه بود و وقتی برگشتیم و گزارش کار را خدمت آقای رئیسی دادیم، ایشان هم بسیار خوشحال شدند و خیلی تشویق کردند که این اتفاق در سال‌های بعد هم ادامه پیدا کند. تا زمانی که خودم ریاست دارالقرآن الکریم را عهده‌دار بودم محفل قرآنی را در کنار روضه‌های فاطمیه در بیت‌الزهرا(س) داشتیم. دهه کرامت سال ۱۳۹۷ تولیت آستان قدس، حاج قاسم را به مشهد دعوت کرده و افتخار خادمی امام هشتم(ع) را برای ایشان فراهم کردند.

برش

کمد نذری‌ها

اردوزبانان دست خالی به حرم مطهر نمی‌آیند. آن‌ها برای نذر و نیاز هم رسوم خود را دارند. در انتهای رواق غدیر کمد بزرگی وجود دارد که برخی از اشیایی که آن‌ها نذر امام رضا(ع) کرده‌اند در آن وجود دارد. اشیایی پرزرق و برق که هر کدام نماد موضوعی است. این روحانی پاکستانی درباره این نذرها می‌گوید: «آن‌ها گاهی برای حاجت گرفتن، برای حضرت(ع) تاج می‌برند. تاج را به عنوان بهترین و ارزشمندترین هدیه می‌دانند و به عنوان اظهار محبت آن را تقدیم می‌کنند.

زائران اردوزبان هم مانند همه زائران این حرم و بارگاه آداب و رسوم مخصوصی برای زیارت دارند

رفت و برگشت با دست پر

زهرا زنگنه | برایشان رسیدن به این گوشه از ایران، بر سفر اروپا، آسیا و... مقدم است. آن دمی که سوار بر اتوبوس‌های دوطبقه و رنگ‌ورو رفته پنجاب یا کشمیر می‌شوند و راه مرز ایران را در پیش می‌گیرند، چشمانشان برقی می‌زند به درخشش گنبد طلای امام رضا(ع). آن‌ها کیلومترها راه را می‌پیمایند به شوق زیارت امام هشتم شیعیان(ع).
زائرانی با لباس‌های زیبای سوزن‌دوزی یا رنگارنگ شاد را می‌توان در خیابان‌های منتهی به بارگاه منور حضرت رضا(ع) دید، میهمانان عزیز اردوزبانی که خود را از هندوستان و پاکستان به مشهدالرضا(ع) می‌رسانند.
سالانه بیش از ۵۰۰هزار زائر اردوزبان میهمان مشهدی‌ها می‌شوند. آن‌ها شوق بسیاری برای رسیدن به محضر حضرت دارند و در این راه، نذر و نیاز می‌کنند و رسم و رسوم خود را دارند. وقتی می‌آیند دست خالی نمی‌آیند و وقتی می‌روند هم دست پر این شهر را ترک می‌کنند. از اندک هدیه‌های مادی تا تاج طلا می‌آورند و سکه‌های تبرکی را با خود می‌برند؛ سکه‌هایی که ارزش مادی ندارد اما مدال افتخار آن‌هاست از تشرف به شهر مشهد و زیارت حضرت رضا(ع).

پاتوق اردوزبانان

سردر رواق غدیر نوشته: «محل برگزاری برنامه‌های اردوزبان». اصلاً اینجا پاتوق آن‌هاست. محال است اینجا باشی و حداقل یک زائر هندی یا پاکستانی نبینی.
انتهای این رواق چند میز و صندلی به ردیف گذاشته‌اند. چند نفر معمولاً اینجا حضور دارند تا در خدمت زائران اردوزبان باشند؛ آن‌ها کارشناسان و مترجمان مدیریت زائرین غیرایرانی حرم مطهر هستند. یکی از آن‌ها حجت‌الاسلام عبدالخالد جعفری است. روحانی پاکستانی‌الاصلی که سه دهه پیش به مشهد آمده و همین‌جا ماندگار شده است. ۳۲ سال است به عنوان سخنران، مترجم، پاسخگوی مسائل شرعی، راهنمای زائر و... در جوار امام رضا(ع) به زائران خدمت می‌کند.
به خاطر این همه سال حضور در حرم مطهر و حشر و نشر با زائران ایرانی با بسیاری از فرهنگ‌ها و عادات آن‌ها در هنگام زیارت آشناست. او می‌گوید: «وقتی زائران اردوزبان برای زیارت به حرم مطهر امام رضا(ع) می‌آیند، دو چیز برایشان خیلی اهمیت دارد؛ نخست نشستن بر سفره حضرت و دوم، گرفتن تحفه‌ای از حرم مطهر».

باید پای این سفره بهشتی بنشینند

آن‌طور که جعفری می‌گوید، ظاهراً زائران اردوزبان به گرفتن غذای متبرک بسنده نمی‌کنند و اصرار دارند حتماً به مهمانسرا بروند و بر سر سفره حضرت(ع) بنشینند. او علتش را هم توضیح می‌دهد: «ما روایت داریم حرم امام رضا(ع) «روضه من ریاض جنت» است.
زائران پاکستانی‌تبار و هندی‌تبار هم به این موضوع اعتقاد قوی دارند و به همین دلیل اصرار دارند وقتی به مشهد می‌آیند حداقل یک وعده را میهمان این سفره بهشتی شوند».
چندین سال پیش مرسوم بوده وقتی یک زائر خارجی به مهمانسرا می‌رفته، مهر کوچکی همراه با تاریخ روی ویزایش می‌زدند. جعفری پس از یادآوری این موضوع می‌گوید: «اهمیت رفتن به مهمانسرا برای زائران اردوزبان به‌قدری زیاد است که در آن زمان اصرار می‌کردند اگر حتی این توفیق را پیدا نکرده‌اند، حداقل مهرش را بر ویزایشان داشته باشند تا وقتی برگشتند، کسی نگوید سر سفره حضرت نرفته‌اند. درخواستی که حتی زائران اهل تسنن اردوزبان هم آن را مطرح می‌کردند».
این روحانی اهل پاکستان به مورد دیگری هم در این‌باره اشاره می‌کند: «نشستن بر سفره بهشتی حرم مطهر آن‌قدر برایشان مهم است که بعضی شاعران قصیده‌هایی هم با این مضمون سروده‌اند که می‌گوید: غذای حرم، غذای بهشت است».

سکه‌ای به نام امام ضامن علیه‌السلام

دومین موردی که این زائران هنگام زیارت امام هشتم(ع) بر آن تأکید دارند، گرفتن تحفه‌ای از حرم مطهر رضوی است. هدیه‌ای که قبلاً از جنس کتاب بوده و حالا تبدیل به گل خشک ضریح، نمک و نبات متبرک شده است؛ «تا چند سال پیش یعنی دوران پیش از کرونا، جزوات و کتاب‌های مختلفی که به زبان اردو بود به آن‌ها تقدیم می‌کردیم. این کتاب‌ها شامل قرآن، مفاتیح‌الجنان، کتاب‌های تاریخی و سیره معصومین(ع) و... بود. حتی درخواست‌های زیادی از سوی شیعیان اردوزبان و مراکز فرهنگی هند و پاکستان برای دریافت این کتب داشتیم». البته آن‌ها یک تحفه دیگر را هم با خود به تبرک می‌برند. زائران اردوزبان حرم مطهر یا ملیت پاکستانی دارند یا هندی، اما هر دو باور مشترک دیگری هم درباره حضرت رضا(ع) دارند. آن‌ها سکه‌هایی را نیز به عنوان تبرک و یادگار از حرم مطهر دریافت می‌کنند. سکه‌هایی که مثل قدیم از طلا نیست اما یک نام طلایی روی آن حک شده است. جعفری معتقد است این موضوع هم پیشینه‌ای تاریخی دارد؛ «زمانی که امام رضا(ع) به ولایتعهدی معرفی شدند، سکه‌ای ضرب می‌شد که نام حضرت روی آن حک شده بود. آن زمان بسیاری از شیعیان هنگام سفر این سکه را به بازو می‌بستند تا از خطرات در امان باشند». جعفری ادامه می‌دهد: «چون همه امام رضا(ع) را به عنوان امام ضامن می‌شناسند، این باور هنوز هم بین اردوزبانان وجود دارد. البته الان موضوع برکت آن هم وجود دارد و آن‌ها این سکه را به خاطر برکت در جیب می‌گذارند». در پاکستان، بستن سکه به بازو، آن هم با سکه‌های مختلف هنوز هم ادامه دارد. این را نجف‌علی سعادتی، مترجم و راهنمای زائر در مدیریت زائرین غیرایرانی حرم مطهر می‌گوید و ادامه می‌دهد: «بستن سکه به بازو به منظور محافظت از بلا میان اردوزبانان رایج است. معمولاً مادران سکه‌هایی را که روی آن نام ائمه(ع) و آیاتی چون آیت‌الکرسی، و ان یکاد و یا اذکاری که برای صحت و سلامتی و دوری از بلا و برکت در زندگی است، روی بازوی فرزندانشان می‌بندند. این سکه‌ها در بسیاری از مراسم مذهبی و جشن‌ها به عنوان هدیه از طرف میزبان به میهمانان داده می‌شود. معمولاً سکه هر معصوم، اسامی و القاب آن معصوم را دارد. یکی از این سکه‌ها هم با نام و القاب امام رضا(ع) است. آن‌ها این سکه‌ها را با خود همراه می‌کنند تا به لطف آن معصوم از بلا دور بمانند».

کمد نذری‌ها

اردوزبانان دست خالی به حرم مطهر نمی‌آیند. آن‌ها برای نذر و نیاز هم رسوم خود را دارند. در انتهای رواق غدیر کمد بزرگی وجود دارد که برخی از اشیایی که آن‌ها نذر امام رضا(ع) کرده‌اند در آن وجود دارد. اشیایی پرزرق و برق که هر کدام نماد موضوعی است. این روحانی پاکستانی درباره این نذرها می‌گوید: «آن‌ها گاهی برای حاجت گرفتن، برای حضرت(ع) تاج می‌برند. تاج را به عنوان بهترین و ارزشمندترین هدیه می‌دانند و به عنوان اظهار محبت آن را تقدیم می‌کنند. بعضی از این تاج‌ها طلاست که به موزه فرستاده شده‌اند اما بقیه اینجا نگهداری می‌شوند». غیر از تاج، گهواره‌های کوچک طلایی و چند شئ دیگر هم اینجا هست. جعفری درباره آن‌ها هم نکاتی دارد: «اردوزبان‌ها گاهی برای پسردار شدن گهواره می‌سازند و آن را نذر حضرت علی اصغر(ع) می‌کنند. پنجه‌ها هم نماد حضرت عباس(ع) است و اکثر شیعیان اردوزبان نمونه‌ای از آن را در خانه خود دارند. آن‌ها این پنجه را همراه با مَشک در همه عزاداری‌ها استفاده می‌کنند».

حلقه‌هایی که به دست عوام است

معمولاً بسیاری از زائران اردوزبانی که در حرم مطهر می‌بینیم، دستبندهایی فلزی به دست دارند.
جعفری داستان آن را نیز برایمان نقل می‌کند: «شیعیان هند و پاکستان گاهی دستبندهایی از جنس نقره، استیل یا آهن را به دست یا پا می‌بندند. این موضوع بیشتر بین مردان رایج است اما زنان هم گاهی از این دستبندها دارند. این موضوع به غل و زنجیر شدن اهل بیت(ع) پس از واقعه عاشورا برمی‌گردد. البته این رسم بیشتر بین عوام جا افتاده و مورد تأیید علما و بزرگان نیست».

یادداشت

نوشتاری از حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا عابدینی
استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم

خدمت به مردم نردبانی برای شهادت

حدود یک هفته است ملت ایران در سوگ خادمان بااخلاص خود و رئیس‌جمهور شهید وفادار به راه امام و رهبری عزادار و غرق در ماتم شده است.

عالم مجاهد شهیدی را از دست داده‌ایم که برای خدمت به مردم سر از پا نمی‌شناخت و شب و روز نداشت و البته که شهادت پاداش الهی و نشان قبول مجاهدت شبانه‌روزی آیت‌الله رئیسی است. از منظر قرآنی با توجه به این آیه شریفه ادای دین می‌کنیم. خداوند در آیه ۱۶۹ سوره آل‌عمران فرموده شهید همواره زنده است و حیات و ممات او صفتی است برای حیات طیبه و به مصداق آیه شریفه که می‌فرماید «ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتاً بل احیاءٌ عند ربهم یرزقون» شهیدان واسطه فیض رحمانی هستند و توسل به مکتب آن‌ها سعادت را در پی دارد.

اما چه عاملی سبب می‌شود برای شهدا مودت و محبت جهانی ایجاد شود و شهادت چگونه موجب می‌شود رتبه فرد برای خدمت‌رسانی بالاتر برود؟ شرط بهره‌مندی از هدایت شهدا چیست؟

■ **عزت جهانی شهید رئیسی**

خداوند در آیه نورانی ۸ سوره صف فرموده: «یُرِیدُونَ لِیُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ کَرِهَ الْکَافِرُونَ» یعنی کافران می‌خواهند نور خدا را به گفتار باطل (و طعن و مسخره) خاموش کنند و البته خدا نور خود را کامل و محفوظ خواهد داشت، هر چند کافران خوش ندارند. این بیان، حکایت از این دارد هرچند برادران حضرت یوسف(ع) او را به چاه انداختند تا ایشان را سر به نیست کنند و یادش را از این ببرند اما خدای سبحان او را از چاه به عزت رساند و بر صدر نشاند و سبب شد سبطیان و قبطیان بر او سجده کنند. یوسف(ع) عزتمند شد زیرا خداوند اراده کرده بود. همان‌طور که در آیه ۹۶ سوره مریم آمده است: «ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا» یعنی «کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده‌اند خداوند رحمان محبت آن‌ها را در دل‌ها می‌افکند».

ود محبتی است که اظهار و آشکار می‌شود، نه محبت قلبی. محبت تا وقتی در قلب است، حب است اما وقتی به بیرون کشیده شده و عمومیت پیدا می‌کند، ود و مودت می‌شود. خداوند می‌فرماید کسی که ایمان و عمل صالح داشته باشد، اگر در نظام فردی یا در نظام اجتماعی باشد و ایمان و عمل صالح را در راستای ایجاد حاکمیت الهی و خدمت به مردم باشد آنگاه «سیجعل لهم الرحمن ودا» خداوند رحمان محبت او را در دل‌ها می‌افکند.

عزت جهانی و عمومی و مودت و محبتی که خداوند بیان کرده، غیرقابل تصور بوده و با هیچ مقیاسی قابل اندازه‌گیری نیست، همان‌طور که خدای سبحان این ود را برای آیت‌الله رئیسی و دوستانشان ایجاد کرد.

این محبت امری عادی نبود، بلکه اراده الهی بود که در مقابل توطئه دشمنان و عداوت، دشمنی و بدخواهی آنان، خدای سبحان عزتمندی را به وجود آورد، همان‌گونه که برای حضرت یوسف(ع) ایجاد کرد.

■ **شهادت، توفیق خدمت‌رسانی بالاتر**

خدای سبحان در آیه ۱۶۹ سوره آل‌عمران در مورد کسانی که در راه او به شهادت رسیده‌اند فرموده است: «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِینَ قُتِلُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْیَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُونَ؛ هرگز گمان مبر آنان که در راه خدا کشته شدند مرده‌اند، بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند». شهدا حیات دارند. با توجه به اینکه همه پس از این عالم دنیا زنده هستند و زندگی برزخی دارند، حیات داشتن شهدا نزد رب، حیات ویژه‌ای است. این حیات، فعال بودن و تأثیر در این عالم است و آن‌ها مؤثرات در این عالم هستند. به بیانی دیگر، افرادی که با شهادت از دنیا رفته‌اند در این عالم تأثیر ویژه دارند.

حیات ویژه نزد رب تأثیر ویژه است. از آنجایی که این شهدا در عالم، کارشان، فکرشان و دغدغه‌هایشان خدمت به مردم بود، با شهادت به مقام بالاتر و حیات ویژه نزد رب رسیده‌اند. مانند کسی که در مسند وزارت باشد و حیطه خدمت‌رسانی‌اش محدود است.

اگر رئیس‌جمهور شد، حیطه او وسیع‌تر می‌شود. در این نگاه هم کسی که در مرتبه‌ای از خدمت‌رسانی باشد، اگر خدای سبحان او را انتخاب کند و پیش خود ببرد، این نحوه‌ای از بالاتر رفتن برای خدمت‌رسانی است. همان‌طور که ملائک الهی مدبرات امر هستند، احیاء عند رب بودن و رزق عند رب بودن شهدا تأثیرگذاری ویژه‌ای در عالم است.

منتها اگر تا کنون با فکر و اراده خودشان در راه خدا این کار را می‌کردند، از این به بعد با اراده، قدرت، توجه و تدبیر رب به این کار مشغول می‌شوند.

■ **شهدا واسطه‌های فیض الهی**

اما شرط بهره‌مندی از هدایت شهدا چیست؟ بر اساس آیه ۱۷۰ سوره آل‌عمران شرط این است که «وَیَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِینَ لَمْ یَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ» به بیانی آن‌هایی از این هدایت‌ها و ارتباطات بهره‌مند می‌شوند که در دنیا رابطه خود را با شهید حفظ کرده باشند. یعنی دنباله‌رو باشند و خط او را ادامه دهند.

اگر از نظر اجتماعی و فردی بخواهیم از شهدا و کسانی که در راه خدا به شهادت رسیده‌اند بهره‌مند باشیم باید نسبت و نزدیکی با آن‌ها پیدا کرده باشیم و دنباله‌رو آنان محسوب شویم، «وَیَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِینَ لَمْ یَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ» باشیم. اگر فرهنگ شهادت و شهید و تبعیت از آنان را در جامعه نهادینه کنیم، درمی‌یابیم آن‌ها انتخاب خدا هستند. شهدا اگر رئیس جمهور بوده، بهترین بوده است؛ اگر استاندار بوده، بهترین بوده، اگر امام جمعه بوده، بهترین بوده و اگر وزیر بوده، بهترین بوده است. این انتخاب ویژه الهی، مهر تأییدی است بر نظام کاری آن‌ها که باید آن را به عنوان الگو و راهنما قرار دهیم و بتوانیم آن ویژگی را تعمیم داده و از برکات آنان در نظام فردی و اجتماعی بهره‌مند شویم.

این نگاه ویژه به شهید را در مورد سردار سلیمانی نیز داشتیم و از آن برکات در جامعه بهره بردیم. در نظام اجتماعی نیز می‌توانیم از شهید آیت‌الله رئیسی و شهدایی که پیش از ایشان بودند و این دغدغه را داشتند حتی شهدای اول انقلاب بهره‌مند شویم چرا که آنان واسطه‌های فیض الهی هستند

برش

اهتمام شهید آیت‌الله رئیسی به قرآن و قرآن‌آموزی

حاج آقای رئیسی جایگاه ویژه‌ای برای قاری و تلاوت قرآن قائل بودند. در دوران تولیت ایشان، آمار قرآن‌آموزان به لحاظ کمی سه برابر شد. از لحاظ بودجه قرآنی دغدغه نداشتیم چون با عنایت ایشان بودجه‌های خوبی برای قرآن و فعالیت‌های قرآنی تأمین می‌شد و تأکید داشتند باید بودجه عرصه قرآنی خوب باشد تا فعالیت‌های قرآنی اُفت نکند. همچنین اگر یک استاد، قاری یا حافظ درخواستی داشت و به ایشان منتقل می‌کردیم، سریع قبول کرده و آن خواسته اجابت می‌شد.

دیدگاه

جهان، حیرت‌زده قدردانی مردم ایران از مسئولان خدومشان است

آیت‌الله رشاد با بیان اینکه غربی‌ها و رسانه‌های معاند، این اجتماع باشکوه در تشییع اخیر را برنمی‌تابند، گفت: جهان حیرت‌زده شد از ملتی که این‌گونه قدردان مسئولان خدومشان است.
به گزارش مهر، آیت‌الله علی‌اکبر رشاد، رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در جلسه درس خارج فقه اظهار کرد: ایام سوگواری شهدای خدمت و رئیس جمهور روزهای تلخی است، اگر این روزهای تلخ، امتحان سختی است که خدا از ما می‌گیرد، توفیقی است که مورد آزمون‌های سخت قرار می‌گیریم.
وی افزود: اما اگر خداوند مسئولان خدوم را به منزله مجازاتی برای ما در کفران نعمت گرفته است، اسفبار است. این ملت شریف وقتی کسی به آن‌ها خدمت می‌کند، قدردان هستند و شکر منعم مقتضای عقل است، اگر کسی خدمتی کرد و نعمتی ارزانی داشت، باید انسان شکرگزاری و سپاسگزاری و قدردانی کند.
عضو پیوسته فرهنگستان علوم خاطرنشان کرد: برخی از غربی‌ها و رسانه‌های معاند می‌گویند مردم ایران جوزده شده‌اند و احساساتی هستند و این اجتماع عظیم را برنمی‌تابند. جهان از ملتی که این‌گونه قدردان مسئولان خدومشان هستند حیرت‌زده شد، اما دشمنان از این اجتماع پرشکوه و شورانگیز و حماسی، تعبیری ناصواب دارند.

نکته‌ها
حجت الاسلام انصاریان

چگونه عاشق عبادت شویم؟
عبادت تنها نماز و روزه نیست بلکه نماز و روزه جزئی از عبادت است؛ نگاه محبت‌آمیز به والدین، آب‌دادن به حیوانات، عیادت بیمار، فروختن اجناس با سود کم به مردم، کمک مالی به نیازمندان و بیماران و خدمت به خلق نیز از عبادات محسوب می‌شود. به عنوان مثال شما برای حل مشکل یک نفر از خانه خارج می‌شوید، در این وضعیت حتی مسیر رفت و آمد شما هم به عنوان عبادت حساب می‌شود. عبادت یک معدن است که از آن رحمت، مغفرت، آمرزش و رضایت خدا خارج می‌شود و این گونه می‌توانیم عاشق عبادت شویم. حاج ملاهادی سبزواری روایتی را به نقل از یکی از معصومین(ع) بیان می‌کند که هر کسی به نیت نیرو گرفتن برای خدمت به خلق و یا عبادت خداوند غذایی را میل کند، به تعداد لقمه‌های خورده شده، در قیامت پاداش می‌گیرد؛ این مهربانی پروردگار است و ما هم باید در حد خودمان نسبت به پروردگار مهربان باشیم و به دستورات او عمل کنیم.

احسنوا تلاوة القرآن فانه انفع القصص و استشفوا به فانه شفاء الصدور

قرآن را نیکو تلاوت کنید که سودمندترین داستان‌هاست و از آن شفا بجویید که شفای سینه‌هاست.

خبر امروز

پیام تسلیت تولیت آستان قدس رضوی به سید حسن نصرالله

تولیت آستان قدس رضوی با صدور پیامی خطاب به سید حسن نصرالله، دبیرکل حزب‌الله لبنان، درگذشت والده سید مقاومت را به ایشان و بازماندگان تسلیت گفت. به گزارش آستان‌نیوز، متن پیام تسلیت حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مروی به این شرح است: بسم الله الرحمن الرحیم. حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدحسن نصرالله دبیرکل محترم حزب‌الله لبنان سلام علیکم.

خبر درگذشت بانوی مؤمنه و پارسا، سرکار خانم «نهدیه صفی‌الدین» والده ارجمندتان موجب تألم و تأثر اینجانب گردید. بی‌تردید درایت، صلابت و اقتدار جناب‌عالی در زعامت حزب‌الله لبنان، دفاع از مظلومان و ایستادگی در برابر یزیدیان زمان و حمایت از آرمان فلسطین، ماحصل تربیت مادری روشن‌ضمیر، متدین و شجاع است. اینجانب در جوار مضجع شریف و نورانی حضرت ثامن‌الحجج علیه آلاف التحیه والثناء، ضمن عرض تسلیت فقدان آن مخدره مرحومه به جناب‌عالی و دیگر بازماندگان محترم، از درگاه ایزدمنان برای روح این بانوی ماجده، همنشینی با حضرت صدیقه کبری سلام الله علیها و برای بازماندگان محترم صبر و پاداش الهی مسئلت دارم. از درگاه حضرت باری تعالی طول عمر همراه با صحت و اقتدار برای جناب‌عالی مسئلت دارم.

احمد مروی - تولیت آستان قدس رضوی

نکته‌ها

دکتر رفیعی

۳ راه عاقبت به خیری در نامه امام صادق(ع)

امام صادق(ع) به یکی از دوستانشان نامه‌ای نوشتند؛ این نامه از مکتوبات امام صادق(ع) است و فرقش با حدیث این است حدیث را دیگران نقل می‌کنند اما نامه را خود امام نوشته‌اند. ایشان در آن نامه به دوستشان می‌نویسند: اگر می‌خواهید عاقبت به‌خیر شوید باید سه کار را انجام دهید. یک: نعمت‌های خدا را در معصیت صرف نکنید. مثلاً به شما گوش و چشم داده، در راه نگاه به نامحرم یا شنیدن غیبت صرف نکنید. حرفش آسان است اما عملش سخت است. دو: به حلم خداوند مغرور نشوید. خداوند ستار و حلیم است، می‌پوشاند اما شما به این کار خداوند مغرور نشوید. سه: اگر می‌خواهید عاقبت به‌خیر شوید به کسی که به ما منسوب است و ارادت دارد احترام بگذارید. اگر مداح است، چای بریز است، منبری، سادات یا شاعر است به او احترام کنید

دیدگاه

جهان، حیرت‌زده قدردانی مردم ایران از مسئولان خدومشان است

آیت‌الله رشاد با بیان اینکه غربی‌ها و رسانه‌های معاند، این اجتماع باشکوه در تشییع اخیر را برنمی‌تابند، گفت: جهان حیرت‌زده شد از ملتی که این‌گونه قدردان مسئولان خدومشان است.

به گزارش مهر، آیت‌الله علی‌اکبر رشاد، رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در جلسه درس خارج فقه اظهار کرد: ایام سوگواری شهدای خدمت و رئیس جمهور روزهای تلخی است، اگر این روزهای تلخ، امتحان سختی است که خدا از ما می‌گیرد، توفیقی است که مورد آزمون‌های سخت قرار می‌گیریم.

وی افزود: اما اگر خداوند مسئولان خدوم را به منزله مجازاتی برای ما در کفران نعمت گرفته است، اسفبار است. این ملت شریف وقتی کسی به آن‌ها خدمت می‌کند، قدردان هستند و شکر منعم مقتضای عقل است، اگر کسی خدمتی کرد و نعمتی ارزانی داشت، باید انسان شکرگزاری و سپاسگزاری و قدردانی کند.

عضو پیوسته فرهنگستان علوم خاطرنشان کرد: برخی از غربی‌ها و رسانه‌های معاند می‌گویند مردم ایران جوزده شده‌اند و احساساتی هستند و این اجتماع عظیم را برنمی‌تابند. جهان از ملتی که این‌گونه قدردان مسئولان خدومشان هستند حیرت‌زده شد، اما دشمنان از این اجتماع پرشکوه و شورانگیز و حماسی، تعبیری ناصواب دارند.

نکته‌ها

حجت الاسلام انصاریان

چگونه عاشق عبادت شویم؟

عبادت تنها نماز و روزه نیست بلکه نماز و روزه جزئی از عبادت است؛ نگاه محبت‌آمیز به والدین، آب‌دادن به حیوانات، عیادت بیمار، فروختن اجناس با سود کم به مردم، کمک مالی به نیازمندان و بیماران و خدمت به خلق نیز از عبادات محسوب می‌شود. به عنوان مثال شما برای حل مشکل یک نفر از خانه خارج می‌شوید، در این وضعیت حتی مسیر رفت و آمد شما هم به عنوان عبادت حساب می‌شود. عبادت یک معدن است که از آن رحمت، مغفرت، آمرزش و رضایت خدا خارج می‌شود و این گونه می‌توانیم عاشق عبادت شویم. حاج ملاهادی سبزواری روایتی را به نقل از یکی از معصومین(ع) بیان می‌کند که هرکسی به نیت نیرو گرفتن برای خدمت به خلق و یا عبادت خداوند غذایی را میل کند، به تعداد لقمه‌های خورده شده، در قیامت پاداش می‌گیرد؛ این مهربانی پروردگار است و ما هم باید در حد خودمان نسبت به پروردگار مهربان باشیم و به دستورات او عمل کنیم.

تکلفوا فعل الخیر و جاهدوا نفوسکم علیه فان الشر مطبوع علیه الانسان

در کار خیر، خود را به زحمت اندازید و در این راه با هوا و هوس خود مبارزه کنید، زیرا طبیعت انسان به بدی تمایل دارد.

گفت‌وگو

حجت‌الاسلام مهدی شجاع در گفت‌وگو با قدس:

شهید آیت‌الله رئیسی توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های قرآنی حرم مطهر رضوی داشتند

آزیتا ذکاء | ترویج معارف قرآنی و مکتب اهل بیت(ع) با بهره‌گیری از ظرفیت فرهنگی آستان قدس رضوی یکی از توصیه‌های هفت‌گانه رهبر معظم انقلاب در هفدهم اسفند سال ۱۳۹۴ در حکم انتصاب آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی به تولیت آستان قدس رضوی بود. خدمت شهادت‌گونه این خادم مخلص حضرت رضا(ع) روزنامه قدس را بر آن داشت گوشه‌ای از خدمات این خادم شهید را از بیان حجت‌الاسلام مهدی شجاع، رئیس پیشین اداره دارالقرآن الکریم آستان قدس رضوی به تصویر بکشد که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

شهادت آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی ضایعه جبران‌ناپذیری است که دل اقشار مختلف جامعه را به درد آورده است. خدمات شایان ایشان ما را بر آن داشت توجه و اهتمام ایشان را به قرآن و جامعه قرآنی که یکی از توصیه‌های هفت‌گانه رهبر معظم انقلاب در حکم انتصاب این شهید بزرگوار به مقام تولیت آستان قدس رضوی بود را از بیان شما بشنویم.

شهید آیت‌الله رئیسی معتقد بودند چون مشهد یک شهر قرآنی است باید ظرفیت‌های قرآنی در حرم مطهر امام رضا(ع) فعال بوده و در حوزه‌های کمی و کیفی توسعه یابد. بیش از هر کسی از حُسن توجه ایشان به قرآن و فعالیت‌های قرآنی اطلاع و آگاهی دارم و شهادت می‌دهم به اینکه واقعاً دغدغه جدی در حوزه فعالیت‌های قرآنی داشتند و بسیار هم حمایت می‌کردند. فعالیت‌های قرآنی در دوران تولیت مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی خوب پیش رفت و ادامه آن فعالیت‌ها با حمایت و پشتوانه شهید آیت‌الله رئیسی همراه بود و ایشان تأکید داشتند این فعالیت‌ها باید بیشتر شود. ایشان در گزارشی که در پایان مسئولیت خود در مقام تولیت آستان قدس رضوی به رهبر معظم انقلاب دادند، اشاره کرده بودند ما در بخش آموزش و محافل قرآنی رشد کمی و کیفی داشتیم و فعالیت‌هایمان هشت برابر شده است.

■ این حمایت‌ها به چه شکلی بود؟

حاج آقای رئیسی جایگاه ویژه‌ای برای قاری و تلاوت قرآن قائل بودند. در دوران تولیت ایشان، آمار قرآن‌آموزان به لحاظ کمی سه برابر شد. از لحاظ بودجه قرآنی دغدغه نداشتیم چون با عنایت ایشان بودجه‌های خوبی برای قرآن و فعالیت‌های قرآنی تأمین می‌شد و تأکید داشتند باید بودجه عرصه قرآنی خوب باشد تا فعالیت‌های قرآنی اُفت نکند. همچنین اگر یک استاد، قاری یا حافظ درخواستی داشت و به ایشان منتقل می‌کردیم، سریع قبول کرده و آن خواسته اجابت می‌شد.

■ شهید آیت‌الله رئیسی در دوران تولیت خود چه نظری درباره انتخاب شما به عنوان ریاست اداره دارالقرآن الکریم حرم مطهر رضوی داشتند؟

همیشه در زمان مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی از من به عنوان قاری در جلسات دفتر تولیت دعوت می‌شد تا تلاوت داشته باشم و تلاوت جلسه معارفه آقای رئیسی به عنوان تولیت آستان قدس رضوی نیز بر عهده من بود. خاطرم هست این شهید بزرگوار در آن جلسه بنده را مورد تفقد خود قرار دادند. در جلسات بعدی تولیت باز هم این دعوت برای تلاوت ادامه داشت و از این پس آقای رئیسی من را به فامیل صدا می‌زدند و بنده را تشویق ویژه می‌کردند.

زمانی که شهید آیت‌الله رئیسی به مقام تولیت آستان قدس رضوی نائل آمدند دارالقرآن الکریم با سرپرست اداره می‌شد. یک روز آقای رئیسی از دارالقرآن الکریم بازدید کردند و نکاتی به وی منتقل شد؛ ایشان در دیداری دوباره در جلسه تولیت به من گفتند: «شما که قاری قرآن هستید، دارالقرآن را فعال کنید». بعد هم از من دعوت کردند و جلسه‌ای برگزار شد و گفتند: «ما در نظر داریم شما مسئول دارالقرآن باشید و آنجا را مدیریت کنید. سوابق شما را خوانده‌ایم، جایگاه خوبی میان قاریان مشهد دارید؛ بنابراین نظر بنده این است شما ریاست این اداره را بر عهده بگیرید».

■ رشد کمی و کیفی فعالیت‌های قرآنی حرم مطهر را در کجا می‌توانیم شاهد باشیم؟

طرح آیات موضوعی برای بیان معارف قرآن پیش از تلاوت قرآن اذانگاهی را خدمت آقای رئیسی بردیم که این طرح خیلی مورد توجه ایشان قرار گرفت و حمایت کردند و این کار انجام شد. اساتید معارف قرآنی دارالقرآن الکریم حرم مطهر رضوی پای کار آمدند و ۳۵۰ موضوع ملی و مذهبی را پیدا کردند تا زائران در طول سال بر اساس آیات مربوط، از تلاوت و بیان معارف قرآنی در وقت اذان‌های ظهر و مغرب بهره ببرند. من هم ظهرهای پنجشنبه این توفیق را دارم. الحمدلله الان نیز همان سنت حسنه‌ای که ایشان حمایت کردند در زمان تولیت حاج آقای مروی هم ادامه دارد.

■ البته خود شهید آیت‌الله رئیسی در زمان تولیتشان بیان تفسیر را در حرم مطهر داشتند.

درست است. ایشان شب‌های پنجشنبه تفسیر قرآن داشتند که ابتدا از شبستان‌های گوهرشاد شروع شد و بعد به رواق امام خمینی(ره) رسید. پیش از تفسیر ایشان، خودم یا یکی از قاریان تلاوت مجلسی داشتیم. همچنین در ماه مبارک رمضان هر روز ظهر در مسجد گوهرشاد بحث تفسیرشان بود و این نشان می‌دهد ایشان واقعاً شخصیت قرآنی بودند و مطالعات بسیار خوبی در حوزه معارف قرآن و کلام‌الله مجید داشتند که ایشان را تبدیل به شخصیت ویژه‌ای می‌کرد.

■ خدمات ایشان در حوزه قرآنی با چه خاطره قشنگی برای شما همراه بوده است؟

بهترین خاطره‌ام برمی‌گردد به زمانی که در اواخر سال ۱۳۹۶ با کمک برخی از خادمیاران قرآنی اهل کرمان با بیت‌الزهرا(س) حاج قاسم ارتباطی برقرار کردیم تا بتوانیم در آنجا محفل قرآنی برگزار کنیم. برای پیشنهاد این حرکت، خدمت آقای رئیسی رسیدیم و ایشان نیز اجازه دادند و ما یک کاروان قرآنی در دهه فاطمیه به بیت‌الزهرا(س) رفتیم. حاج قاسم یک ساعت روضه‌شان را به تأخیر انداختند و ما در آن یک ساعت محفل قرآنی داشتیم.

وقتی به سردار دل‌ها گفتیم از جوار حضرت رضا(ع) و از طرف آقای رئیسی آمده‌ایم، ایشان از شخصیت خدوم آیت‌الله رئیسی به نیکی یاد کردند. البته این محبت دوطرفه بود و وقتی برگشتیم و گزارش کار را خدمت آقای رئیسی دادیم، ایشان هم بسیار خوشحال شدند و خیلی تشویق کردند که این اتفاق در سال‌های بعد هم ادامه پیدا کند. تا زمانی که خودم ریاست دارالقرآن الکریم را عهده‌دار بودم محفل قرآنی را در کنار روضه‌های فاطمیه در بیت‌الزهرا(س) داشتیم. دهه کرامت سال ۱۳۹۷ تولیت آستان قدس، حاج قاسم را به مشهد دعوت کرده و افتخار خادمی امام هشتم(ع) را برای ایشان فراهم کردند.

برش

کمدنذری‌ها

اردوزبانان دست خالی به حرم مطهر نمی‌آیند. آن‌ها برای نذر و نیاز هم رسوم خود را دارند. در انتهای رواق غدیر کمد بزرگی وجود دارد که برخی از اشیایی که آن‌ها نذر امام رضا(ع) کرده‌اند در آن وجود دارد. اشیایی پرزرق و برق که هر کدام نماد موضوعی است. این روحانی پاکستانی درباره این نذرها می‌گوید: «آن‌ها گاهی برای حاجت گرفتن، برای حضرت(ع) تاج می‌برند. تاج را به عنوان بهترین و ارزشمندترین هدیه می‌دانند و به عنوان اظهار محبت آن را تقدیم می‌کنند.

زائران اردوزبان هم مانند همه زائران این حرم و بارگاه آداب و رسوم مخصوصی برای زیارت دارند

رفت و برگشت با دست پر

زهرا زنگنه | برایشان رسیدن به این گوشه از ایران، بر سفر اروپا، آسیا و... مقدم است. آن دمی که سوار بر اتوبوس‌های دوطبقه و رنگ‌ورو رفته پنجاب یا کشمیر می‌شوند و راه مرز ایران را در پیش می‌گیرند، چشمانشان برقی می‌زند به درخشش گنبد طلای امام رضا(ع). آن‌ها کیلومترها راه را می‌پیمایند به شوق زیارت امام هشتم شیعیان(ع).

زائرانی با لباس‌های زیبای سوزن‌دوزی یا رنگارنگ شاد را می‌توان در خیابان‌های منتهی به بارگاه منور حضرت رضا(ع) دید، میهمانان عزیز اردوزبانی که خود را از هندوستان و پاکستان به مشهدالرضا(ع) می‌رسانند.

سالانه بیش از ۵۰۰هزار زائر اردوزبان میهمان مشهدی‌ها می‌شوند. آن‌ها شوق بسیاری برای رسیدن به محضر حضرت دارند و در این راه، نذر و نیاز می‌کنند و رسم و رسوم خود را دارند. وقتی می‌آیند دست خالی نمی‌آیند و وقتی می‌روند هم دست پر این شهر را ترک می‌کنند. از اندک هدیه‌های مادی تا تاج طلا می‌آورند و سکه‌های تبرکی را با خود می‌برند؛ سکه‌هایی که ارزش مادی ندارد اما مدال افتخار آن‌هاست از تشرف به شهر مشهد و زیارت حضرت رضا(ع).

پاتوق اردوزبانان

سردر رواق غدیر نوشته: «محل برگزاری برنامه‌های اردوزبان». اصلاً اینجا پاتوق آن‌هاست. محال است اینجا باشی و حداقل یک زائر هندی یا پاکستانی نبینی.

انتهای این رواق چند میز و صندلی به ردیف گذاشته‌اند. چند نفر معمولاً اینجا حضور دارند تا در خدمت زائران اردوزبان باشند؛ آن‌ها کارشناسان و مترجمان مدیریت زائرین غیرایرانی حرم مطهر هستند.

یکی از آن‌ها حجت‌الاسلام عبدالخالد جعفری است. روحانی پاکستانی‌الاصلی که سه دهه پیش به مشهد آمده و همین‌جا ماندگار شده است. ۳۲ سال است به عنوان سخنران، مترجم، پاسخگوی مسائل شرعی، راهنمای زائر و... در جوار امام رضا(ع) به زائران خدمت می‌کند.

به خاطر این همه سال حضور در حرم مطهر و حشر و نشر با زائران ایرانی با بسیاری از فرهنگ‌ها و عادات آن‌ها در هنگام زیارت آشناست. او می‌گوید: «وقتی زائران اردوزبان برای زیارت به حرم مطهر امام رضا(ع) می‌آیند، دو چیز برایشان خیلی اهمیت دارد؛ نخست نشستن بر سفره حضرت و دوم، گرفتن تحفه‌ای از حرم مطهر».

باید پای این سفره بهشتی بنشینند

آن‌طور که جعفری می‌گوید، ظاهراً زائران اردوزبان به گرفتن غذای متبرک بسنده نمی‌کنند و اصرار دارند حتماً به مهمانسرا بروند و بر سر سفره حضرت(ع) بنشینند. او علتش را هم توضیح می‌دهد: «ما روایت داریم حرم امام رضا(ع) «روضه من ریاض جنت» است.

زائران پاکستانی‌تبار و هندی‌تبار هم به این موضوع اعتقاد قوی دارند و به همین دلیل اصرار دارند وقتی به مشهد می‌آیند حداقل یک وعده را میهمان این سفره بهشتی شوند».

چندین سال پیش مرسوم بوده وقتی یک زائر خارجی به مهمانسرا می‌رفته، مهر کوچکی همراه با تاریخ روی ویزایش می‌زدند. جعفری پس از یادآوری این موضوع می‌گوید: «اهمیت رفتن به مهمانسرا برای زائران اردوزبان به‌قدری زیاد است که در آن زمان اصرار می‌کردند اگر حتی این توفیق را پیدا نکرده‌اند، حداقل مهرش را بر ویزایشان داشته باشند تا وقتی برگشتند، کسی نگوید سر سفره حضرت نرفته‌اند. درخواستی که حتی زائران اهل تسنن اردوزبان هم آن را مطرح می‌کردند».

این روحانی اهل پاکستان به مورد دیگری هم در این‌باره اشاره می‌کند: «نشستن بر سفره بهشتی حرم مطهر آن‌قدر برایشان مهم است که بعضی شاعران قصیده‌هایی هم با این مضمون سروده‌اند که می‌گوید: غذای حرم، غذای بهشت است».

سکه‌ای به نام امام ضامن(ع)

دومین موردی که این زائران هنگام زیارت امام هشتم(ع) بر آن تأکید دارند، گرفتن تحفه‌ای از حرم مطهر رضوی است. هدیه‌ای که قبلاً از جنس کتاب بوده و حالا تبدیل به گل خشک ضریح، نمک و نبات متبرک شده است؛ «تا چند سال پیش یعنی دوران پیش از کرونا، جزوات و کتاب‌های مختلفی که به زبان اردو بود به آن‌ها تقدیم می‌کردیم. این کتاب‌ها شامل قرآن، مفاتیح‌الجنان، کتاب‌های تاریخی و سیره معصومین(ع) و... بود. حتی درخواست‌های زیادی از سوی شیعیان اردوزبان و مراکز فرهنگی هند و پاکستان برای دریافت این کتب داشتیم». البته آن‌ها یک تحفه دیگر را هم با خود به تبرک می‌برند. زائران اردوزبان حرم مطهر یا ملیت پاکستانی دارند یا هندی، اما هر دو باور مشترک دیگری هم درباره حضرت رضا(ع) دارند. آن‌ها سکه‌هایی را نیز به عنوان تبرک و یادگار از حرم مطهر دریافت می‌کنند. سکه‌هایی که مثل قدیم از طلا نیست اما یک نام طلایی روی آن حک شده است. جعفری معتقد است این موضوع هم پیشینه‌ای تاریخی دارد؛ «زمانی که امام رضا(ع) به ولایتعهدی معرفی شدند، سکه‌ای ضرب می‌شد که نام حضرت روی آن حک شده بود. آن زمان بسیاری از شیعیان هنگام سفر این سکه را به بازو می‌بستند تا از خطرات در امان باشند». جعفری ادامه می‌دهد: «چون همه امام رضا(ع) را به عنوان امام ضامن می‌شناسند، این باور هنوز هم بین اردوزبانان وجود دارد. البته الان موضوع برکت آن هم وجود دارد و آن‌ها این سکه را به خاطر برکت در جیب می‌گذارند». در پاکستان، بستن سکه به بازو، آن هم با سکه‌های مختلف هنوز هم ادامه دارد. این را نجف‌علی سعادتی، مترجم و راهنمای زائر در مدیریت زائرین غیرایرانی حرم مطهر می‌گوید و ادامه می‌دهد: «بستن سکه به بازو به منظور محافظت از بلا میان اردوزبانان رایج است. معمولاً مادران سکه‌هایی را که روی آن نام ائمه(ع) و آیاتی چون آیت‌الکرسی، و ان یکاد و یا اذکاری که برای صحت و سلامتی و دوری از بلا و برکت در زندگی است، روی بازوی فرزندانشان می‌بندند. این سکه‌ها در بسیاری از مراسم مذهبی و جشن‌ها به عنوان هدیه از طرف میزبان به میهمانان داده می‌شود. معمولاً سکه هر معصوم، اسامی و القاب آن معصوم را دارد. یکی از این سکه‌ها هم با نام و القاب امام رضا(ع) است. آن‌ها این سکه‌ها را با خود همراه می‌کنند تا به لطف آن معصوم از بلا دور بمانند».

کمد نذری‌ها

اردوزبانان دست خالی به حرم مطهر نمی‌آیند. آن‌ها برای نذر و نیاز هم رسوم خود را دارند. در انتهای رواق غدیر کمد بزرگی وجود دارد که برخی از اشیایی که آن‌ها نذر امام رضا(ع) کرده‌اند در آن وجود دارد. اشیایی پرزرق و برق که هر کدام نماد موضوعی است. این روحانی پاکستانی درباره این نذرها می‌گوید: «آن‌ها گاهی برای حاجت گرفتن، برای حضرت(ع) تاج می‌برند. تاج را به عنوان بهترین و ارزشمندترین هدیه می‌دانند و به عنوان اظهار محبت آن را تقدیم می‌کنند. بعضی از این تاج‌ها طلاست که به موزه فرستاده شده‌اند اما بقیه اینجا نگهداری می‌شوند». غیر از تاج، گهواره‌های کوچک طلایی و چند شئ دیگر هم اینجا هست. جعفری درباره آن‌ها هم نکاتی دارد: «اردوزبان‌ها گاهی برای پسردار شدن گهواره می‌سازند و آن را نذر حضرت علی اصغر(ع) می‌کنند. پنجه‌ها هم نماد حضرت عباس(ع) است و اکثر شیعیان اردوزبان نمونه‌ای از آن را در خانه خود دارند. آن‌ها این پنجه را همراه با مَشک در همه عزاداری‌ها استفاده می‌کنند».

حلقه‌هایی که به دست عوام است

معمولاً بسیاری از زائران اردوزبانی که در حرم مطهر می‌بینیم، دستبندهایی فلزی به دست دارند.

جعفری داستان آن را نیز برایمان نقل می‌کند: «شیعیان هند و پاکستان گاهی دستبندهایی از جنس نقره، استیل یا آهن را به دست یا پا می‌بندند. این موضوع بیشتر بین مردان رایج است اما زنان هم گاهی از این دستبندها دارند. این موضوع به غل و زنجیر شدن اهل بیت(ع) پس از واقعه عاشورا برمی‌گردد. البته این رسم بیشتر بین عوام جا افتاده و مورد تأیید علما و بزرگان نیست».

یادداشت

نوشتاری از حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا عابدینی
استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم

خدمت به مردم نردبانی برای شهادت

حدود یک هفته است ملت ایران در سوگ خادمان با اخلاص خود و رئیس جمهور شهید وفادار به راه امام و رهبری عزادار و غرق در ماتم شده است.

عالم مجاهد شهیدی را از دست داده‌ایم که برای خدمت به مردم سر از پا نمی‌شناخت و شب و روز نداشت و البته که شهادت پاداش الهی و نشان قبول مجاهدت شبانه‌روزی آیت‌الله رئیسی است.

از منظر قرآنی با توجه به این آیه شریفه ادای دین می‌کنیم. خداوند در آیه ۱۶۹ سوره آل‌عمران فرموده شهید همواره زنده است و حیات و ممات او صفتی است برای حیات طیبه و به مصداق آیه شریفه که می‌فرماید «ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتاً بل احیاءٌ عند ربهم یرزقون» شهیدان واسطه فیض رحمانی هستند و توسل به مکتب آن‌ها سعادت را در پی دارد.

اما چه عاملی سبب می‌شود برای شهدا مودت و محبت جهانی ایجاد شود و شهادت چگونه موجب می‌شود رتبه فرد برای خدمت‌رسانی بالاتر برود؟ شرط بهره‌مندی از هدایت شهدا چیست؟

■ عزت جهانی شهید رئیسی

خداوند در آیه نورانی ۸ سوره صف فرموده: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» یعنی کافران می‌خواهند نور خدا را به گفتار باطل (و طعن و مسخره) خاموش کنند و البته خدا نور خود را کامل و محفوظ خواهد داشت، هر چند کافران خوش ندارند.

این بیان، حکایت از این دارد هرچند برادران حضرت یوسف(ع) او را به چاه انداختند تا ایشان را سر به نیست کنند و یادش را از بین ببرند اما خدای سبحان او را از چاه به عزت رساند و بر صدر نشاند و سبب شد سبطیان و قبطیان بر او سجده کنند. یوسف(ع) عزتمند شد زیرا خداوند اراده کرده بود.

همان‌طور که در آیه ۹۶ سوره مریم آمده است: «ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا» یعنی «کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده‌اند خداوند رحمان محبت آن‌ها را در دل‌ها می‌افکند».

ود محبتی است که اظهار و آشکار می‌شود، نه محبت قلبی. محبت تا وقتی در قلب است، حب است اما وقتی به بیرون کشیده شده و عمومیت پیدا می‌کند، ود و مودت می‌شود. خداوند می‌فرماید کسی که ایمان و عمل صالح داشته باشد، اگر در نظام فردی یا در نظام اجتماعی باشد و ایمان و عمل صالح او در راستای ایجاد حاکمیت الهی و خدمت به مردم باشد آنگاه «سیجعل لهم الرحمن ودا» خداوند رحمان محبت او را در دل‌ها می‌افکند.

عزت جهانی و عمومی و مودت و محبتی که خداوند بیان کرده، غیرقابل تصور بوده و با هیچ مقیاسی قابل اندازه‌گیری نیست، همان‌طور که خدای سبحان این ود را برای آیت‌الله رئیسی و دوستانشان ایجاد کرد.

این محبت امری عادی نبود، بلکه اراده الهی بود که در مقابل توطئه دشمنان و عداوت، دشمنی و بدخواهی آنان، خدای سبحان عزتمندی را به وجود آورد، همان‌گونه که برای حضرت یوسف(ع) ایجاد کرد.

■ شهادت، توفیق خدمت‌رسانی بالاتر

خدای سبحان در آیه ۱۶۹ سوره آل‌عمران در مورد کسانی که در راه او به شهادت رسیده‌اند فرموده است: «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ؛ هرگز گمان مبر آنان که در راه خدا کشته شدند مرده‌اند، بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند». شهدا حیات دارند. با توجه به اینکه همه پس از این عالم دنیا زنده هستند و زندگی برزخی دارند، حیات داشتن شهدا نزد رب، حیات ویژه‌ای است. این حیات، فعال بودن و تأثیر در این عالم است و آن‌ها مؤثران در این عالم هستند. به بیانی دیگر، افرادی که با شهادت از دنیا رفته‌اند در این عالم تأثیر ویژه دارند.

حیات ویژه نزد رب تأثیر ویژه است. از آنجایی که این شهدا در عالم، کارشان، فکرشان و دغدغه‌هایشان خدمت به مردم بود، با شهادت به مقام بالاتر و حیات ویژه نزد رب رسیده‌اند. مانند کسی که در مسند وزارت باشد و حیطه خدمت‌رسانی‌اش محدود است.

اگر رئیس‌جمهور شد، حیطه او وسیع‌تر می‌شود. در این نگاه هم کسی که در مرتبه‌ای از خدمت‌رسانی باشد، اگر خدای سبحان او را انتخاب کند و پیش خود ببرد، این نحوه‌ای از بالاتر رفتن برای خدمت‌رسانی است. همان‌طور که ملائک الهی مدبرات امر هستند، احیاء عند رب بودن و رزق عند رب بودن شهدا تأثیرگذاری ویژه‌ای در عالم است.

منتها اگر تا کنون با فکر و اراده خودشان در راه خدا این کار را می‌کردند، از این به بعد با اراده، قدرت، توجه و تدبیر رب به این کار مشغول می‌شوند.

■ شهدا واسطه‌های فیض الهی

اما شرط بهره‌مندی از هدایت شهدا چیست؟ بر اساس آیه ۱۷۰ سوره آل‌عمران شرط این است که «وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ» به بیانی آن‌هایی از این هدایت‌ها و ارتباطات بهره‌مند می‌شوند که در دنیا رابطه خود را با شهید حفظ کرده باشند. یعنی دنباله‌رو او باشند و خط او را ادامه دهند.

اگر از نظر اجتماعی و فردی بخواهیم از شهدا و کسانی که در راه خدا به شهادت رسیده‌اند بهره‌مند باشیم باید نسبت و نزدیکی با آن‌ها پیدا کرده باشیم و دنباله‌رو آنان محسوب شویم، «وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ» باشیم. اگر فرهنگ شهادت و شهید و تبعیت از آنان را در جامعه نهادینه کنیم، درمی‌یابیم آن‌ها انتخاب خدا هستند. شهید اگر رئیس جمهور بوده، بهترین بوده است؛ اگر استاندار بوده، بهترین بوده، اگر امام جمعه بوده، بهترین بوده و اگر وزیر بوده، بهترین بوده است. این انتخاب ویژه الهی، مهر تأییدی است بر نظام کاری آن‌ها که باید آن را به عنوان الگو و راهنما قرار دهیم و بتوانیم آن ویژگی را تعمیم داده و از برکات آنان در نظام فردی و اجتماعی بهره‌مند شویم.

این نگاه ویژه به شهید را در مورد سردار سلیمانی نیز داشتیم و از آن برکات در جامعه بهره بردیم. در نظام اجتماعی نیز می‌توانیم از شهید آیت‌الله رئیسی و شهدایی که پیش از ایشان بودند و این دغدغه را داشتند حتی شهدای اول انقلاب، بهره‌مند شویم، چرا که آنان واسطه‌های فیض الهی هستند.

احسنوا تلاوة القرآن فانه انفع القصص واستشفوا به فانه شفاء الصدور

قرآن را نیکو تلاوت کنید که سودمندترین داستان‌هاست و از آن شفا بجویید که شفای سینه‌هاست.

برش

اهتمام شهید آیت‌الله رئیسی به قرآن و قرآن‌آموزی

حاج آقای رئیسی جایگاه ویژه‌ای برای قاری و تلاوت قرآن قائل بودند. در دوران تولیت ایشان، آمار قرآن‌آموزان به لحاظ کمی سه برابر شد. از لحاظ بودجه قرآنی دغدغه نداشتیم چون با عنایت ایشان بودجه‌های خوبی برای قرآن و فعالیت‌های قرآنی تأمین می‌شد و تأکید داشتند باید بودجه عرصه قرآنی خوب باشد تا فعالیت‌های قرآنی اُفت نکند. همچنین اگر یک استاد، قاری یا حافظ درخواستی داشت و به ایشان منتقل می‌کردیم، سریع قبول کرده و آن خواسته اجابت می‌شد.